

Texty i ilustrace doprovázejí poznámky, závěrem překladatel seznamuje edicemi (kde bylo možno, použil moderních a těch nejnovějších) a posléze s bibliografií.

Při osvěživé pestrosti jednotlivých kusů výboru je čtenář cílevědomě veden k tomu, aby nahlédl kontinuitu antické a křesťanské eschatologie individua a aby seznal její proměny a nové prvky, které do ní v jejím vývoji vstupují. Jacques Laager takto lapidárně ilustroval to, o čem moderní historiografie z nejrůznějších aspektů uvažuje již déle než třicet let, a představil tak toto téma i širší obci zájemců:

Jana Nechutová

Olomouc v době biskupa Jindřicha Zdíka. K 870. výročí nastoupení Jindřicha Zdíka na biskupský stolec olomoucký vydala Metropolitní kapitula u sv. Václava v Olomouci, 1996. 80 stran, obrazové přílohy, vložená mapka.

Vít Dohnal a Miloslav Pojsl přinášejí v reprezentační jubilejní publikaci výsledky interdisciplinárních výzkumů, jež vyvolala v posledních dvaceti letech rekonstrukce a restaurace tzv. Přemyslovského paláce v Olomouci. Palác byl zpřístupněn před deseti lety (v roce 1988 vydal M. Pojsl spolu s P. Michnou větší publikaci o Přemyslovském paláci, jeho archeologii a rekonstrukci), ale již i od té doby dospěli archeologové a historikové k novým poznatkům, jež jsou zde prezentovány spolu s ohlédnutím za starší historií těchto výzkumů od roku 1867, kdy byly objeveny zdi velké románské budovy, pozůstatek paláce, který byl považován za sídlo olomouckých úředních knížat, vybudované již na počátku 11. století. Dnes je však zřejmé, že ačkoli světská stavba, hrad úředních knížat, zde skutečně již v 11. století stála, jsou objevené prvky jsou pozůstatkem pozdější románské stavby církevní, sídla olomouckých biskupů, jehož stavebníkem byl právě slavný Jindřich Zdík. Studie Víta Dohnala „Olomoucký hrad – sídlo úředních knížat a moravských biskupů“ (s. 9–38, něm. a angl. résumé, barevné obrazové přílohy) přesvědčivě ukazuje, „s jakou rychlostí se české kulturní prostředí dovedlo vyrovnávat s kulturními podněty, přicházejícími ze Západu“ (s. 12–13) – táž skutečnost, kterou dokazuje na poli literární historie činnost Zdikova skriptoria, např. tzv. Zdikův homiliář (podle závěrů, s nimiž přišli již dříve M. Flodr a J. Bistřícký).

Archeologické výzkumy jedinečně potvrzují to, co víme o Jindřichu Zdikovi z písemných pramenů, k nimž přihlíží ve své studii „Jindřich Zdík, biskup olomoucký 1126–1150“ Miloslav Pojsl (s. 47–66, seznam základní literatury, něm. a angl. résumé, náčrty autorových rekonstrukcí katedrály s biskupským palácem). Autor, historik s dlouholetou archeologickou a památkářskou praxí a jedinečný znalec středověké Olomouce, je nad jiné povolán k syntéze poznatků, skýtaných archeologií a prameny písemnými, ať literárními či diplomatickými. Upozorňuje na skutečnost, že pozůstatky románského paláce náležejí k nemnohým dokladům Zdikova působení v Olomouci. Přihlašuje se k názoru, dodnes ne zcela obecně přijatému, že Zdík byl synem kronikáře Kosmy a líčí jeho cestu k olomouckému biskupskému stolci, jeho úsilí při výstavbě nové katedrály, snahy o povznesení duchovního života v diecézi, charakterizuje jeho skriptorium a písemnosti z něj vzešlé, vypráví o biskupových sporech s moravskými úředními knížaty, jeho cestu do Svaté země a pobyt v Jeruzalémě, jeho vztah k řeholním pospolitostem a jeho klášterní založení, zejména premonstrátská. (Snad zbytečně vehementně, zdá se mi, odmítá M. Pojsl analogie, jež bývají vedeny mezi sv. Vojtěchem a Jindřichem Zdikem na základě spontánních příklonu jich obou k modelu „vita meditativa“ a touhy po klášterním ústraní –s. 55).

Máme tak před sebou v pravém slova smyslu interdisciplinární publikaci. Doprovázl ji nejen bohatý a dobře popsany obrazový materiál, její textovou součástí doplňují verše Ivana Slavíka, nadepsané „Biskup Jindřich Zdik“ (s. 71–72).

Jana Nechutová

Bohuslav Hasištejnský z Lobkovic, Carmina selecta. Z původních vydání Bohuslav Hasištejnský z Lobkovic, Farrago, básně vybral a doslovem doprovodil J. Martínek. Překlad, vysvětlivky a poznámky H. Businská a D. Martínková. Praha 1996, Aula. 184 s.

Recenzované dílo není první svého druhu. První vlaštovka na poli překladů latinské básnické tvorby našich humanistů se objevila r. 1975, kdy nakladatelství Academia vydalo deset let na zveřejnění čekající latinsko–český výbor Renesanční poesie, na němž se podíleli právě H. Businská (edice a překlad) a J. Martínek (předmluva a životopisy zastoupených českých autorů). Dílo našeho největšího humanisty Bohuslava Hasištejnského z Lobkovic (asi 1461 – 1510) je v něm reprezentováno dvěma vstupními skladbami.

Po dvaceti letech se díky nakladatelství Aula objevil na knižním trhu stejným způsobem koncipovaný výbor výlučně z básnické tvorby Lobkovicovy, vzešlý opět z dílny našich největších znalců Hasištejna D. a J. Martínkových, editorů jeho listů o správě státu a korespondence s přáteli (Bohuslav Hassensteinii a Lobkowicz Epistulae I,II, Leipzig 1969, 1980, Teubner), a osvědčené překladatelky H. Businské.

Souborně vydal Bohuslavovy básně pod názvem Farrago Tomáš Mitis v Praze r. 1562 a 1570. Představu o rozsahu Hasištejnova básnického díla získá čtenář nahlédnutím do Hejnicovy – Martínkovy Rukověti humanistického básnictví v Čechách a na Moravě 3, Praha 1969, Academia, s. 183–201. J. Martínek pořídil reprezentativní výběr 136 Bohuslavových básní v rozsahu od jednoho disticha po téměř dvousetveršové skladby. Převážná většina z nich je složena elegickým distichem – 128 básní, čtyřikrát je zastoupen hexamet, dvakrát se vyskytuje sapfická strofa a falécký hendekasylab.

Hasištejnovo básnické dílo je humanistickou poetickou tvorbou par excellence, je tedy charakterizováno klasickou dikcí a užíváním metrických útvarů běžných u básníků Augustova období, užíváním motivů antické mytologie a pozorností věnovanou obecně lidským problémům i osudu jednotlivců. Ve výboru najdeme především skladby určené Bohuslavovým současníkům (adresátům jeho listů a autorům listů Bohuslavovi, např. Janu Sturnovi nebo Janu Šlechtovi, epitafy, básně reagující na současné události, antické reminiscence, nejdelší skladbou výboru je útešná elegie věnovaná králi Vladislavovi po úmrtí královny Anny, básně politické atd.

Překladatelka respektovala rozměr latinských originálů, její překlad je obratný, plynulý a kultivovaný, věcně spolehlivý a korektní. K básním byly pečlivě vypracovány vysvětlivky. K výboru je připojen abecední slovníček osobních jmen a toponym, vzhledem k účelům publikace bez odkazu na místo výskytu, a dvojjazyčný doslov pořizovatele výboru J. Martínka s charakteristikou Hasištejna, jeho zařazením do dobového kontextu, vymezením jeho místa v kulturním dění a s odkazy, kde hledat další a nejsystematičtější informace o něm. Latina doslovu je tradičně dokonalá, školená na klasických autorech. U obsahu proti sobě v apertuře stojí originální, event. překladatelkou pro větší srozumitelnost doplněný titul, někdy s incipitem, a jeho český ekvivalent.

Edice je přehledná, ale pro podrobnější studium a komparatistiku postrádáme průběžné číslování jednotlivých básní i pročíslování veršů každé skladby – není operativní odkazovat na titul